

отнели турцитѣ отъ сѣрбитѣ. И крепостѣта, и градѣтъ били въ развалини, но околноститѣ старателно били обработени и населени. Отъ тамъ Бертрандонъ пристигналъ въ Крушевацъ, тогавашна крайгранична турска крепостъ, и достигналъ по лѣвия брѣгъ на сѣрбска Морава вече значително намалената областъ на сѣрбския князь Бранковичъ.

Следъ завземането на маджарския престолъ отъ Владиславъ Полски станала голѣма промѣна. Погледитѣ на всички християни сега се насочватъ къмъ *Иванъ Хуниадъ*, унищожителя въ 1442 г. на две една следъ друга голѣми и силни турски армии подъ Карпатитѣ¹⁷. Нѣма вече никакво съмнение, че последниятъ голѣмъ юнакъ, възпѣванъ въ сѣрбскитѣ народни пѣсни подъ името *Сибињанинъ Янко* (Иванъ отъ Сибиу — Херманщадъ) билъ по произходъ ромѣнецъ; въ старитѣ сѣрбски и ромѣнски рѣкописи винаги, а въ полскитѣ и чехскитѣ по-често той се нарича съ ромѣнската форма *Янкулъ*¹⁸.

Кралъ Владиславъ и Хуниадъ предприели въ 1443 г. голѣмъ походъ Въ войската, състояща отъ маджари и поляци, имало и единъ отрядъ чехски орѣженосци подъ началството на воевода Иеникъ младши отъ Мечково и Угѣрско (до Високи Митъ), чието писмо, за жалостъ не напълно запазено, е много важенъ документъ за този походъ¹⁹. Деспотъ Георги Бранковичъ, който билъ повече отъ другитѣ заинтересуванъ въ успѣха на това начинание, се присѣдинилъ сѣщо тѣй къмъ похода. Известията за тази интересна експедиция до сега отъ никого не сѣ напълно разработени и не сѣ съгласувани съ условията на мѣстността. Най-достовѣренъ ни се струва да е разказътъ на сѣрбина Михаилъ Константиновичъ, който като еничеръ участвувалъ при Мохамеда II въ походитѣ въ Морея, въ Трапезундъ, противъ Узунъ-Хасанъ, противъ влашкия князь Влада и въ Босна и най-последъ, следъ като се върналъ при християнитѣ, презъ последното десетилѣтие на XV в. въ Полша написалъ на полски езикъ споменитѣ си (вж. бележка 53 къмъ глава XXII.)

Въ юний месецъ войската потеглила отъ Буда, разорила по пѣтя си Крушевацъ (Аладжахисаръ), Нишъ и Пиротъ и щастливо достигнала презъ всички проходи до София. До Пловдивъ оставало не повече отъ три дневни преходи. До тукъ и времето било добро и припаси имали достатъчно. Българитѣ възторжено посрѣщали християнскитѣ войски, особено поляцитѣ и чехитѣ, съ които лесно можели да се разбиратъ. Всѣки день къмъ войската се присѣдинявали въорѣжени сѣрби, бошняци, българи и албанци. Въ понататъшното движение Траяновитѣ врата се оказали непристъпни. Пѣтѣтъ билъ препрѣченъ съ колове и дървета, а въ опаснитѣ мѣста билъ залѣнъ съ вода, тѣй че пѣтѣтъ ималъ видъ на пѣрзалка (било вече м. декемврий). Когато разузнавачитѣ се научили за това, опитали се да обиколятъ Траяновитѣ врата и минали между Балкана и Ихтиманска Срѣдна гора (при Мирково) край българския градъ Златица, намиращъ се вече въ басейна на Егейско море; отъ тамъ войската смѣтала да мине презъ тѣсната, дълга 6 мили Тополнишка долина въ равнината къмъ Пловдивъ. Планинитѣ, обаче, били завзети отъ еничери. Гладъ, липса на фуражъ за конетѣ и страшенъ студъ принудили кралъ Владислава да се върне. На връщане опожарили София. Въ Пиротъ узнали, че Мурадъ билъ вече стигналъ въ тила имъ въ София. Войската потеглила въ посока къмъ *Куновица* планина (между Бѣла-Паланка и Нишъ). Тамъ има единъ важенъ проходъ между Балканскитѣ предпланини и Суха планина (стр. 19), презъ който и сега още минава пѣтѣтъ отъ София за Бѣлградъ; старото му име е запазено въ името на малката крепостъ Куновица. Когато войската навлѣзла въ планината и въ горитѣ, тогава турцитѣ нападнали деспота, който командувалъ ариергарда. Кралѣтъ оставилъ пехотата при обоза, а самъ съ кавалерията побѣрзалъ на помощъ.